

Motion till riksdagen 2024/25:2651

av Staffan Eklöf (SD)

En mer demokratisk process vid ingående av avtal för Sveriges räkning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning ska tillsättas som analyserar hur förutsättningarna för vår demokrati har förändrats av internationella avtal och föreslår förändringar som ska öka det demokratiska inslaget och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Allt mer av det som beslutas om i folkvalda församlingar har sin grund i internationella avtal. Allt mindre av de beslut som folkvalda församlingar fattar har sin grund i frågor som är väckta nationellt eller lokalt. Alltmer av utformning och karaktär även av lokala initiativ styrs av internationella avtal. Internationella avtal gör på så vis utrymmet mindre för nationella och kommunala beslutsfattare. Jag anser att många av de avtal som ingåtts är positiva helt eller delvis. De flesta av de avtal som regeringen har undertecknat har dock aldrig varit en fråga i ett riksdagsval, än mindre har folket hörts. Det gör att den demokratiska legitimiteten kan ifrågasättas.

Förutom att en ökad folklig insyn och ett direkt ökat folkligt inflytande behövs för internationella avtal, något som jag motionerar om i en annan motion, så bör avtalen även fattas med ett bredare stöd, med en större legitimitet och ta hänsyn till det folkliga stödet med en längre tidshorisont än idag. Avtal gäller ofta mycket länge, trots det undertecknas de av en regering som bara har mandat i som mest fyra år framåt. Avtalen påverkar förutsättningarna för politiska beslut under lång tid framöver. Ibland ingås, undertecknas och ratificeras avtal av minoritetsregeringar. En minoritet kan alltså styra framtiden i många år för hela befolkningen. Man kan till och med misstänka att avtal ibland används i syfte att styra framtida regeringars politik efter den innevarande mandatperioden.

Slutligen finns det en begynnande trend att stater stäms när de inte lever upp till internationella avtal. Utrymmet att avvika från ingångna internationella avtal verkar genom ändrad juridisk praxis bli allt mindre för nationers politiska beslut. Det blir helt absurt om folket skulle drabbas efter avtalsbrott efter att en regering utan demokratiskt stöd har ingått ett avtal mot folkets vilja.

Eftersom sammanhanget som vår demokrati verkar i så kraftigt har förändrats måste det utredas vilka förändringar i svenskt styrelseskick som måste göras för att demokratin inte ska erodera.

Regeringen får idag skriva under internationella avtal och överenskommelser för Sveriges räkning. För vissa avtal krävs riksdagens godkännande. För att avtal ska ingås med Sveriges bästa för ögonen, inte av alltför starka partipolitiska hänsyn i en tillfällig regering och för att ett längre tidsperspektiv än mandatperioden bättre ska beaktas, kunde avtal eventuellt ingås av talmannen istället för regeringen. Det är den enda aktör som skulle kunna förhandla direkt för riksdagens räkning och talmannen är partipolitiskt neutral. I uppdraget skulle ingå att ta hänsyn till riksdagens och regeringens sammansättning och förankra huvuddragen med dessa. Det kunde gälla alla avtal eller de som riksdagen bedömer som extra viktiga. För viktigare avtal skulle riksdagens godkännande krävas, liksom nuvarande regler föreskriver. Alternativt kunde talmannen ges en kontrollfunktion inom dagens system för de avtal där riksdagen inte tillfrågas idag. Talmannen skulle då också kunna initiera ett riksdagsärende om den anser att regeringen borde ha hört riksdagen.

Ett annat alternativ för att skapa hänsyn till ett demokratiskt underlag som är mer bestående än en tillfällig regering vore att ratificering av underskrivna internationella avtal inte får göras förrän ett riksdagsval har hållits. Det skulle ge folket möjlighet att reagera innan avtalet träder i kraft.

Jag föreslår att en utredning tillsätts som analyserar hur förutsättningarna för vår demokrati har förändrats av internationella avtal och att utredningen i det arbetet beaktar hur minoritetsregeringar påverkar situationen. Utredningen ska föreslå förändringar som ska öka det demokratiska inslaget.

Staffan Eklöf (SD)